

Valtionavustus kirjastojen alueelliseen ja paikalliseen kokeilu- ja kehittämistoimintaan: 0–7-vuotiaiden lukijaksi kasvamisen tukeminen.

Hyvapltk 13.10.2026 § 89
268/02.05.01.01/2025

Valmistelija

kirjastopalvelujohtaja Anna-Elina Häkkinen p. 0444970410

Aluehallintovirasto myöntää valtionavustuksia kirjastojen alueelliseen ja paikalliseen kokeilu- ja kehittämistoimintaan. Kirjastojen avustusten hakuaika vuodelle 2027 on 5.10.- 9.11.2026 klo 16.15. Aluehallintovirastot tekevät alueensa avustuspäätökset maaliskuussa 2027.

Aluehallintovirastot myöntävät valtionavustusta yleisten kirjastojen palvelujen ja toimintamuotojen kehittämiseen. Avustukset ovat harkinnanvaraisia. Avustus voi kattaa enintään 80 prosenttia hankkeen toteutuneista kokonaiskustannuksista.

Avustusten tavoitteena on lisätä kaikkien osallisuutta kulttuuriin ja parantaa eri väestöryhmien osallistumismahdollisuuksia. Hankkeiden toivotaan edistävän kaikenikäisten hyvinvointia, osallisuutta ja lukutaitoa. Haemme valtionavustusta seuraavaan kokonaisuuteen: Lukemisen edistäminen kansallisen lukutaitostrategian linjausten mukaisesti.

Haemme avustusta yhdessä Utajärven kunnan kanssa 0–7-vuotiaiden lukijaksi kasvamisen tukemiseen. Muhoksen kunta toimii hankkeen hallinnoijana ja kuntien kirjastopalveluista vastaavat henkilöt hankkeen ohjausryhmänä. Tavoitteena on saada 0–7-vuotiaiden lukijaksi kasvamisen tukemisesta suunnitelmallista ja tavoitteellista. Kohderyhmänä on kaikki 0–7-vuotiaat kuntalaiset.

Palkataan vuoden ajaksi kokoaikainen hanketyöntekijä, joka tekee kummallekin kunnalle suunnitelman tavoitteelliseen lukijaksi kasvamisen tukemiseen.

0–7-vuotiaisiin kohdistuvan lukutaitotyön tavoitteena on

- tukea lapsen lukijaksi kasvua yhteistyössä perheiden sekä lasten ja perheiden parissa työskentelevien kanssa (erityisesti perheet, neuvola, varhaiskasvatus – lisäksi muut tahot kuten järjestöt, seurakunta, harrastukset)
- edistää lukemiskulttuuria, hyvinvointia ja kohtaamisia kirjallisuuden äärellä

Hankkeen aikana ja jälkeen:

- lapset ja perheet löytävät entistä paremmin kirjaston palveluiden pariin ja saavat keinoja tukea lapsen lukijaksi kasvua ja lukuharrastusta -> lastenkirjallisuuden lainaus lisääntyy
- ymmärrys lukemisen kokonaisvaltaisesta merkityksestä lisääntyy
- yhteistyö kirjaston ja muiden tahojen välillä vahvistuu
- löytää kirjastolle uusia tapoja kannustaa kirjojen, tarinoiden ja mielikuvituksen pariin

Lukemisen ja lukuharrastuksen merkitys eri elämänvaiheissa:

- lapsuudessa (ilo, läheisyys, turva, mielikuvitus, leikki, oppiminen)
- tulevaisuudessa (identiteetti, osallisuus kulttuuriin ja yhteiskuntaan)
- myöhempien valmiuksien tukeminen: esim. KARVIN alkumittaus, jonka mukaan lukuharrastus ennen kouluikää lisäsi koulunsa aloittavien lasten valmiuksia äidinkielen ja matematiikan oppimiseen

Kehitetään monipuolisia malleja ja toimintatapoja kirjastojen tekemään lukutaitotyöhön ja kehitetään lukutaitotyötä tukevia rakenteita ja yhteistyötä:

- Kartoitetaan muualla käytössä olevia malleja ja hyödynnetään olemassa olevaa tietoa
- Luodaan ja kehitetään yhteistyömalli neuvolan kanssa
- Varhaiskasvatusyhteistyön suunnitelmallisuuden lisääminen
 - luodaan/päivitetään/arvioidaan yhteistyösuunnitelma kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyön pohjaksi (Muhoksella on suunnitelma vuodelta 2021, mutta sitä ei ole päivitetty tai arvioitu, Utajärvellä ei ole suunnitelmaa)
 - tuodaan selkeät palvelukuvaukset verkkoon (esimerkkinä [Liedon kunnan kulttuurikasvatuksen sivusto](#))
- Edistetään lukutaitostrategian tai lukutaitosuunnitelman kehittämistä kunnissa (Taustalla Kansallinen lukutaitostrategia 2030)
- Kirjastoissa otetaan käyttöön Lukutaitopuntari lukutaitotyön arvioinnin ja kehittämisen tueksi
- tavoitteena on, että hanke luo pohjaa jatkuvuudelle: jatkossa luodaan hankkeen aikana luodulla mallilla palvelukuvaukset myös peruskoulun yhteistyöhön ja Lukutaitopuntarin käyttöä laajennetaan muihin kohderyhmiin

Edistetään lukemiskulttuuria:

- Lisätään lapsiperheiden tietoa lukemisen merkityksestä ja kirjastopalveluista (yhteistyön, infomateriaalien ja innostamisen kautta)
 - lukevan aikuisen malli, kuukausittainen lukutaitokirje/tietoisku/vinkki, vinkkejä ja tietoa kielen ja lukemisen kehityksen tueksi, fyysisen ja painetun kirjan merkitys ja ero
- Kirjastoille uusia välineitä ja toimintatapoja: materiaalia/aineistoa/välineistöä erilaisia teemakasseja ja teematuokioita varten, teematuokiot, työpajat, lukudiplomi tai lukupassi lapsille/perheille, lukukampanjat- ja lukuhaasteet, tapahtumat
- Selvitetään perheiden lukemiseen liittyviä esteitä ja etsitään keinoja purkaa niitä (paikallisesti ja tutkimusten kautta, yhteistyössä muiden tahojen kanssa). Miten esimerkiksi mielenterveys, taloudellinen eriarvoisuus ja

muut hyvinvointiin liittyvät seikat vaikuttavat kirjaston käyttöön, lukemiseen liittyviin asenteisiin ja lukuharrastukseen?

Budjetti:	
Hanketyöntekijän palkkakustannukset	40 900
Asiantuntijavieraiden palkkiot ja henkilökunnan koulutus	4000
Matkakustannukset	2500
Materiaalikustannukset	500
Markkinointikustannukset	300
Muut kustannukset (mm. tietokone ja puhelin)	800
Haettava summa yhteensä:	49 000
Omarahoitusosuus	12 250
Yhteensä	61 250
Omarahoitusosuus omana työnä	(6125 €/kunta)

Haettava summa yht. 61 250 euroa, josta omarahoitusosuus on 12 250 euroa. Omarahoitusosuus katetaan kummankin kirjaston henkilökunnan työpanoksella.

Esittelijä	liikunta- ja hyvinvointipäällikkö Sari Laakkonen
Päätösesitys	Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta myöntää luvan hakea valtionavustusta kirjastojen paikalliseen kokeilu- ja kehittämistoimintaan. Hankkeen tarkoituksena on 0-7 vuotiaiden lukijaksi kasvamisen tukeminen. Kokonaiskustannukset olisivat 61 250 €. Hankkeen omarahoitusosuus 12 250 €, josta Muhoksen kunnan omavastuu osuus on 6125 €. Muhoksen kunnan omarahoitusosuus katetaan kirjaston henkilökunnan työpanoksella.
Käsittely	Merkittiin pöytäkirjaan, että kokouksen alussa kirjastopalvelujohtaja Anna-Elina Häkkinä osaltaan selosti asiaa.
Päätös	Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi liikunta- ja hyvinvointipäällikön esityksen.